

ÖZEL GEREKSİNİM TÜRLERİ

BİLGİ KİTAPÇIĞI

Ders öğretmenlerinin kaynaştırma türlerine göre öğrencilerini daha iyi tanınması ve kaynaştırma öğrencileri ile daha etkili iletişim kurabilmelerine katkı sağlayacak bir rehber kitapçık.

KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ NEDEN ÖNEMLİ?

İlk ve ortaokulda eğitim hizmetleri, öğrencilerin eğitim performansına ve öncelikli ihtiyaçlarına göre planlanır.

Öğrencinin sosyal, duygusal, bilişsel, kişisel gelişimi açısından bilgi ve becerilerinin üst düzeyde kullanılabilmesi ve geliştirilmesi için kaynaştırma eğitiminin en uygun ortam olduğu düşünülmektedir.

Yapılan uygulamalarda fiziki düzenlemeler, gerekli materyal desteği ve uygun yöntem-tekniklerle desteklenmiş bir kaynaştırma eğitimi uygulamasının başarılı sonuçlar ortaya koyduğu belirlenmiştir.

İÇİNDE

NELER

VAR?

Zihinsel
Yetersizlik

Görme
Yetersizliği

Otizm

İşitme
Yetersizliği

Bedensel
Yetersizlik

Özel
Öğrenme
Güçlüğü

Dil ve
Konuşma
Güçlüğü

Dikkat
Eksikliği
ve Hiperaktivite
Bozukluğu

Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrenci

- ★ Öğrencinizi tahtayı ve sizi rahat görebileceği şekilde sınıfın ön tarafına oturtabilirsiniz.
- ★ Öğrenciye her dersin konusunu, süreci ve beklentilerinizi açık ve net olarak ifade etmelisiniz. Her dersin başında daha önce öğrenilen konuları kısaca tekrarlayıp, dersin sonunda ise önemli konuları özetleyebilirsiniz.
- ★ Ders içerisindeki teknik terimleri ve öğrenci için yeni sözcükleri açıklayabilirsiniz. Yeni terimler ve sözcüklerin açıklamasının yer aldığı çalışma kağıdını ders öncesinde öğrenciye vererek derse hazır olmasını sağlayabilirsiniz.
- ★ Sınıf kurallarını belirleyip, tek tek öğretebilir; ayrıca kurallarla ilgili görseller hazırlayabilirsiniz.

Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrenci

- ★ Öğrenciye başarabileceği görev ve sorumluluklar verebilirsiniz.
- ★ Öğrencinin soru sormasına, gerektiğinde konuların tekrar edilmesine fırsat tanınmalısınız.
Öğrencinin etkinlik sırasında başarısızlık yaşadığında yada verdiğiniz yönergeyi anlamadığında verdiği tepkilere dikkat ederek gerekli önlemleri alabilir, yönergeyi tekrar edebilirsiniz.
- ★ Sınıf içinde öğretimi etkileyecek ışık, ses gibi uyarıların doğru kullanımına özen gösterin. Işık, ses gibi uyarıların doğru kullanımına özen gösterin.
- ★ Öğrenciniz yazılı sınavda güçlük yaşıyorsa sözlü sınavları, kısa yanıtı, çoktan seçmeli veya boşluk doldurmalı sınavları tercih etmelisiniz.

Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrenci

- ★ Sınavlarda öğrencinize ek süre vermelisiniz.
- ★ Gerekli durumlarda öğrencinin sınavını bireysel olarak yapabilirsiniz.
- ★ Sınava başlamadan önce sınav sorularını anlayıp anlamadığını inceleyebilirsiniz.
- ★ Öğrenci ile konuşurken olumsuz ifadelerden çok olumlu ifadeler kullanmaya özen gösterebilirsiniz.
- ★ Aile ve uzmanlarla işbirliği yaparak öğrencinize yönelik alınabilecek önlem ve stratejileri belirleyebilirsiniz.
- ★ Öğrencinizin başarısını anında ödüllendirebilirsiniz.

Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrenci

- ★ Öğrencinizi kendi içinde gösterdiği gelişme ile değerlendirmeli ve öğrencinizin yapamadıklarına değil yaptıklarına odaklanmalısınız.
- ★ Sosyal iletişimin ve etkileşimin artırılması amacıyla öğrencinizin sınıf arkadaşlarıyla uyum sağlaması için etkinlik planlayabilir ve bu etkinliklere katılımını sağlayabilirsiniz.
- ★ Öğrencinizin okula uyumda yaşadığı güçlüklerin üstesinden gelebilmesi için okul psikolojik danışmanı ve aile ile işbirliği yaparak alınacak önlemleri belirleyebilirsiniz.

Görme Yetersizliği Olan Öğrenci

- ★ Görme yetersizliği olan öğrenci ile iletişime geçmeden önce kendinizi tanıtmalısınız. Sınıf içerisindeyseniz diğer öğrencilerle de tanıştırmamız faydalı olacaktır.
- ★ Sınıftaki diğer öğrencilere görme yetersizliği olan öğrencinizin özelliklerini anlatarak, sınıf içerisinde öğrencinizin bağımsız hareket etmesini sağlayacak tedbirlere birlikte karar verebilirsiniz.
- ★ Öğrencinizin sınıf arkadaşlarının seslerini ayırt ederek isimleriyle tanınması için bu yönde etkinlikler geliştirebilirsiniz.
- ★ Sosyal iletişim ve etkileşimin artırılması amacıyla öğrencinizin sınıf arkadaşlarıyla uyum sağlaması için etkinlik düzenleyebilir ve katılımını sağlayabilirsiniz.

Görme Yetersizliği Olan Öğrenci

- ★ Görme yetersizliği olan öğrencinizin sırasına kolay girip çıkabilmesi için sınıfın ön tarafında oturmasını sağlamalısınız.
- ★ Öğrencinize okuldaki bölümleri anlatırken şurdaki, buradaki gibi ifadeler yerine sağındaki, solundaki gibi ifadeler kullanabilirsiniz.
- ★ Sınıftaki eşya, araç ve gereçlerin yerlerini sabit tutmalı, yerlerini değiştirdiğinizde öğrencinize haber vermelisiniz.
- ★ Az gören bireyler için puntosu büyük ve satır araları açık çalışmalar verebilirsiniz.

Görme Yetersizliği Olan Öğrenci

- ★ Ders içerisinde görme yetersizliği olan öğrenciniz ile konuştuğunuzu anlaması için adıyla hitap etmelisiniz.
- ★ Ders sırasında tahtaya yazdıklarınızı sözel olarak da ifade edebilirsiniz.
- ★ Sınav sırasında öğrencinin isteği doğrultusunda soruların tekrar okunmasına olanak sağlayabilirsiniz. Sınavlarında ek süre tanımalısınız. Öğrencinizin kendi kendine gösterdiği gelişim ile değerlendirebilir ve yapamadıklarından çok yapabildiklerine odaklanabilirsiniz.
- ★ Öğrencinizin okula uyumda yaşadığı güçlüklerin üstesinden gelebilmesi için okul psikolojik danışmanı ve aile ile işbirliği yaparak alınacak önlemleri belirleyebilirsiniz.

İşitme Yetersizliği Olan Öğrenci

- ★ İşitme yetersizliği olan öğrencinizi tahtayı ve sizi rahat görebileceği şekilde ön sıraya oturtmalısınız. Öğrencinizle konuşurken göz kontağı kurmanız oldukça faydalı olacaktır.
- ★ Çok yüksek sesle yada fısıldayarak konuşmayın, ses tonunuzun olağan şekilde olmasına özen göstermelisiniz.
- ★ İşitme yetersizliği olan öğrencinizle konuşmaya başlamadan önce işaret edebilir yada omzuna dokunabilirsiniz. Ayrıca konuşurken öğrencinize bakmalısınız. Konuşurken açık, kısa ve anlaşılır cümleler kullanmaya özen gösterebilirsiniz. Konuştuğunuz ortamın çok gürültülü olmamasına özen gösterebilirsiniz. Konuşurken ağızınızı elinizle yada kağıtla kapatmamalısınız.

İşitme Yetersizliği Olan Öğrenci

★ Öğrencinizin konuşmasını anlayamadıysanız tekrarlamasını isteyebilir, ikinci kez anlayamadığınızda yazmasını isteyebilirsiniz.

★ Derse başlamadan önce öğrencinizin işitme cihazıyla ilgili bir problemi olup olmadığını kontrol edebilirsiniz.

Öğrencinizi etkinliklere katılımı için cesaretlendirebilirsiniz.

★ Grup çalışmalarında öğrencinizin diğer öğrencileri görebileceği şekilde oturmasına özen gösterebilirsiniz.

İşitme Yetersizliği Olan Öğrenci

- ★ Öğrencinizin sözel ifadeleri yanlış anlamasını önlemek için görsel ve yazılı ipuçlarını birlikte kullanabilirsiniz.
- ★ Öğrencinizi kendi içerisinde gerçekleştirdiği gelişim ile değerlendirmelisiniz. Ve öğrencinizin yapamadıklarından çok yapabildiklerine yoğunlaşabilirsiniz.
- ★ Sosyal etkileşimin ve iletişimin artırılması amacıyla, öğrencinizin sınıf arkadaşlarıyla uyum sağlayabilmesi için etkinlikler düzenleyebilir, katılımını sağlayabilirsiniz.
- ★ Öğrencinizin okula uyumda yaşadığı güçlüklerin üstesinden gelebilmesi için okul psikolojik danışmanı ve aile ile işbirliği yaparak alınacak önlemleri belirleyebilirsiniz.

Bedensel Yetersizliği Olan Öğrenci

- ★ Öğrencinizin okul ve sınıfta olabildiğince bağımsız hareket etmesi için tedbir almalısınız.
- ★ Öğrencinizi sınıfa kolayca girip, yerine oturabileceği bir yerde oturtabilirsiniz.
- ★ Öğrencinizin sıraya oturma, yürüme vb. bağımsız hareketlerini sağlayacak; tekerlekli sandalye, uyarlanmış kalem vb. destek araç gereçleri kullanmasını sağlayabilirsiniz.
- ★ Sınıftaki diğer öğrencilere ortopedik yetersizliği olan öğrencinizin özelliklerini anlatabilirsiniz.
- ★ Öğrencinize nasıl yardım isteyebileceğini ve gereğinden fazla yardımları nasıl reddedebileceğini öğretebilirsiniz.

Bedensel Yetersizliği Olan Öğrenci

- ★ Öğrenciniz tekerlekli sandalye kullanıyorsa yardım etmeniz gerektiğinde göz hizasında olmaya dikkat edebilirsiniz.
- ★ Öğrencinizin söylediklerini anlamadığınızda söylediklerini tekrar etmesini isteyebilirsiniz.
- ★ Öğrencinizin başarılarını anında ödüllendirebilirsiniz.
- ★ Sosyal iletişim ve etkileşimin artırılması amacıyla öğrencinizin sınıf arkadaşlarıyla uyum sağlayabilmesi için etkinlikler planlayabilir ve bu etkinliklere katılımını sağlayabilirsiniz.
- ★ Öğrencinizin okula uyumda yaşadığı güçlüklerin üstesinden gelebilmesi için okul psikolojik danışmanı ve aile ile işbirliği yaparak alınacak önlemleri belirleyebilirsiniz.

DİL VE KONUŞMA GÜÇLÜĞÜ OLAN ÖĞRENCİ

- ★ Öğrenciniz konuşurken sakin ve sabırlı olmaya özen göstermelisiniz.
- ★ Öğrenciniz ile iletişime her zaman hazır olduğunuzu hissettirebilirsiniz.
- ★ Öğrencinizi konuşmaya istekli olmadığı durumlarda konuşmaya zorlamayabilirsiniz.
- ★ Öğrencinizin konuşmasına müdahale etmeden, göz kontağını sürdürmelisiniz.
- ★ Öğrencinizi konuşmaya teşvik edebilirsiniz.
- ★ Konuşurken sorun yaşadığı cümleyi onun yerine tamamlamayın ve sözcük eklemeyin.
- ★ Konuşmaya uygun jest ve mimikler kullanabilirsiniz ancak bunları abartmayın.
- ★ Öğrencinizin ne söylediğine odaklanabilir ve sözel etkinliklere katılmasını sağlamak için onu cesaretlendirebilirsiniz.

DİL VE KONUŞMA GÜÇLÜĞÜ OLAN ÖĞRENCİ

- ★ Siz konuştuktan sonra öğrencinizin size cevap vermesi için ona yeterli süre verebilirsiniz.
- ★ Öğrencinizin olumlu davranışlarını ödüllendirebilirsiniz.
- ★ Öğrencinizin söylediklerini anlamadıysanız tekrar etmesini isteyebilirsiniz. İkinci tekrardan sonra hala anlamadıysanız yazmasını isteyebilirsiniz.
- ★ Öğrencinizi sınıf etkinliklerine katılması konusunda teşvik edip, bu etkinliklerde kendini ifade etmesine olanak sağlayabilirsiniz.
- ★ Aile ve uzmanlarla işbirliği yaparak dil ve konuşma güçlüğü konusunda sınıfınızda alınabilecek tedbirleri belirleyebilirsiniz.
- ★ Öğrencinizi kendi içerisinde gösterdiği gelişime göre değerlendirebilirsiniz. Yapamadıklarına değil yapabildiklerine odaklanabilirsiniz.
- ★ Öğrencinizin başarısını anında ödüllendirebilirsiniz.
- ★ Sosyal iletişimin ve etkileşimin artırılması amacıyla sınıf içi etkinlikler planlayabilir ve bu etkinliklere katılımını sağlayabilirsiniz.

Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrenci

- ★ Bu öğrencilerin zihinsel yetersizliği olmadığı için güçlük çektiği alanlara yönelik BEP düzenleyebilirsiniz.
- ★ Sınıf ortamında yeterli olduğu alanlarda kendini ifade etmesine fırsat tanıyabilir, yetersiz olduğu alanlarda çalışmalara katılmasını teşvik edebilirsiniz.
- ★ Öğrencinin genelde etkinliğe yönelme ve takip etme problemi olduğundan hedef davranışa yönelik aktif katılabileceği düzenlemeler yapabilirsiniz.
- ★ Öğrencinizin bağımsız çalışma süresini arttırmaya yönelik hedefler belirleyebilirsiniz.
- ★ Zaman ve yön kavrama problemi yaşayan öğrenciler için sınıfınızda küçük hatırlatıcılar kullanabilirsiniz.

Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrenci

- ★ Öğrencinizin sizi ve tahtayı rahat görebileceği şekilde sınıfın ön tarafına oturabilirsiniz.
- ★ Öğrenciye her dersin konusunu, sürecini, beklentilerinizi açık ve net bir şekilde ifade etmeniz çok yararlı olacaktır.
- ★ Her dersin başında daha önceki öğrenilen konu hakkında kısa bir tekrar yapabilirsiniz. Dersin sonunda ise önemli noktaları özetleyebilirsiniz.
- ★ Sınıf kurallarını belirleyip, küçük işaretler ve hatırlatıcılarla kuralları hatırlatabilirsiniz.
- ★ Öğrencinizin çalışma gruplarına katılımını destekleyebilirsiniz.

Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrenci

- ★ Öğrencinize başarabileceği görev ve sorumluluklar verebilirsiniz.
- ★ Öğrencinizi kendi gösterdiği gelişim ile değerlendirebilir, yapamadıklarından çok yapabildiklerine odaklanabilirsiniz.
- ★ Öğrenciniz yazılı anlatımda güçlük çekiyorsa sözlü sınavları, kısa yanıtı, çoktan seçmeli ve boşluk doldurmalı sınavları tercih edebilirsiniz.
- ★ Öğrencinizin sınavını çok elzem ise bireysel olarak yapabilirsiniz.
- ★ Öğrenciniz ile konuşurken olumsuzdan çok olumlu ifadeler kullanabilirsiniz.
- ★ Aile ve uzmanlarla işbirliği yaparak öğrencinize yönelik alınabilecek tedbirleri ve stratejileri belirleyebilirsiniz.
- ★ Aileyi öğrencinize çalışma davranışı kazandıracak çalışmalar yapması için destekleyebilirsiniz.

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Öğrenci

- ★ Öğrencinizi duvar tarafında olacak şekilde ön sıraya oturtabilirsiniz.
- ★ Öğrencinizin sınıfta yakınında oturacak öğrencilerin ona rol model olabilecek potansiyeldeki öğrenciler olması faydalı olacaktır. Daha önce işlenen konuları sık sık tekrar edebilirsiniz.
- ★ El yazısını geliştirici çalışmalar yapabilirsiniz.
- ★ Öğrencinizin tuttuğu notları sizin notlarınız yada arkadaşının notları ile karşılaştırmasına fırsat tanıyabilirsiniz.
- ★ Öğrencinin sınıf içinde belli zamanlarda hareket etmesini sağlayacak görevler verebilirsiniz.
(kalem açma, tahtayı silme vb.)
- ★ Sınıf ortamında öğrencinin dikkatini dağıtacak materyalleri sınıfın arka tarafına alabilirsiniz.
- ★ Yazı yazma problemi olan veya testte başarısız olan öğrenciniz için sözlü sınav uygulayabilirsiniz.

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Öğrenci

- ★ Metni okuma ile ilgili stratejiler geliştirebilirsiniz. (Metni parçalara ayırma vb.)
- ★ Sınıf kurallarını belirleyip, kuralları tek tek öğretebilirsiniz.
- ★ Öğrencinin dürtüsellliğini önlemesi için 3D (dur, düşün, davran) tekniğini kullanmasını sağlayabilirsiniz.
- ★ Okul ve aile işbirliğinin sağlanması ve öğrenciyi düzenli takip edebilmek için günlük/haftalık davranış bildirim kartları hazırlayabilirsiniz.
- ★ Sınava hazırlanma becerilerini geliştirebilirsiniz.
- ★ Ders sırasında öğrencinin dikkatinin artması için sözel uyarılar verebilir, fiziksel etkinlikler yaptırabilirsiniz.
- ★ Verdiğiniz yönergenin anlaşıldığını tespit etmek için öğrenciden yönergeyi tekrarlamasını isteyebilirsiniz.
- ★ Ödevleri daha kolay yapabilmesi için parçalara ayırabilirsiniz.

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Öğrenci

- ★ Sizin yardımınıza ihtiyacı olduğunda bunu belirten bir işaret seçebilirsiniz. (sağ elini havaya kaldırması, beyaz bir kağıt sallaması vb.)
- ★ Akranlarının kabulünü sağlamak amacıyla öğrencinize özel sorumluluklar verebilirsiniz.
- ★ Öğrencinin uygun olmayan davranışını önlemek için yapmakta olduğu davranış yerine istenilen davranışa yönelik yönerge verebilirsiniz.
- ★ Öğrencinin grup çalışmalarına katılımını destekleyebilirsiniz.
- ★ Sınıfta öğrencinizin hareketliliğini kontrol etmek adına ara ara tüm sınıfın katılacağı gevşeme ve rahatlama egzersizleri yapabilirsiniz.
- ★ Sınavlarda küçük molalar ve ek zaman verebilirsiniz.
- ★ Öğrencinizin kendi içerisinde gösterdiği gelişimi değerlendirebilirsiniz, yapamadıklarından çok yapabildiklerine odaklanabilirsiniz.

- ★ Sınıftaki diğer öğrencilere otizm hakkında bilgi verebilirsiniz.
- ★ Onun farklı davranışlarına yönelik verilecek tepkilere ilişkin ortak bir strateji belirleyebilirsiniz.
- ★ Öğrencinizi sınıfın ön tarafına oturtabilirsiniz.
Sınıf kurallarını belirleyebilir, bunları tek tek öğrencinize öğretebilirsiniz.
- ★ Otizmi olan öğrencilerin bazı özel becerileri olabilir (erken okuma-yazma, zihinden matematik işlemleri yapma vb.). Akran kabulünü sağlamak için bu özellikleri sınıf içerisinde ön plana çıkarabilirsiniz.
- ★ Sınıf içerisinde öğrencinizin performansına uygun sorumluluklar verebilirsiniz.
Olumlu davranışlarını ödüllendirebilirsiniz.
- ★ Öğrencinizle iletişiminizde olumsuz ifadelerden mümkün olduğunca kaçınmalısınız (hayır, yapma, dokunma gibi). Yapılmasını istediğiniz davranışı açık ve net şekilde söyleyebilir gerektiğinde tekrarlayabilirsiniz.

Otizm Olan Öğrenci

Otizm Olan Öğrenci

- ★ Öğrencinizin performansını akranlarıyla kıyaslamak yerine bireysel gelişimini dikkate alarak değerlendirebilirsiniz.
- ★ Öğrenciniz ses ve gürültüden rahatsız olabileceği için sınıf içerisindeki sesi olabildiğince azaltmaya çalışabilirsiniz.
- ★ Öğrencinize öğretilecek becerileri basitten karmaşığa doğru sıralayabilirsiniz.
- ★ Sınıf içerisinde yaptığınız eylemleri sözel olarak da ifade edebilirsiniz. (tahtaya yatay bir çizgi çiziyorum)
- ★ Kullandığınız cümlelerin basit ve kısa olmasına dikkat edebilir, jest ve mimiklerle daha dikkat çekici hale getirebilirsiniz.
- ★ Yönerge ve sorularınızın öğrencinin özelliğini de dikkate alarak kısa olmasına özen gösterebilirsiniz.
- ★ Öğrencinizi küçük grup çalışmaları yada serbest etkinliklerde sınıf arkadaşlarıyla birlikte olmasını destekleyebilirsiniz.

Otizm Olan Öğrenci

- ★ Öğrencinizi kantin, kütüphane gibi yerlere götürerek sınıf dışındaki çevre ile ilişki içinde olmasını sağlayabilirsiniz.
- ★ Öğrencinizin nesnelere dokunma, nesneyi elinden bırakmama gibi takıntılı davranışlarını azaltmak için bu nesnelere bir kutuya koyabilir. Dersin sonunda alabilmesine yönelik bir düzenleme yapabilirsiniz.
- ★ Öğrencinizin kendi kendine gösterdiği gelişim ile değerlendirebilir ve yapamadıklarından çok yapabildiklerine odaklanabilirsiniz.
- ★ Öğrencinizin okula uyumda yaşadığı güçlüklerin üstesinden gelebilmesi için okul psikolojik danışmanı ve aile ile işbirliği yaparak alınacak önlemleri belirleyebilirsiniz.

Kaynaklar

★ TERAPÖTİK AKADEMİ BURDAYIM
KİTAPÇIĞI

★ MEB-ORGM TARAFINDAN 2010
YILINDA YAYINLANAN 3N
KAYNAŞTIRMA KILAVUZU

